

Barn- och
utbildningsnämnden

Medborgarförslag om att slopa närhetsprincipen vid intagning till högstadieskolor i Eskilstuna

Förslag till beslut

Medborgarförslaget avslås.

Ärendet

Ett medborgarförslag om att slopa närhetsprincipen vid antagning till kommunens högstadieskolor har lämnats in till kommunfullmäktige den 26 oktober 2017. Förslaget har av kommunfullmäktige den 16 november 2017 överlämnats till barn- och utbildningsnämnden för beslut.

Enligt medborgarförslaget ska närhetsprincipen slopas för att ersättas av lottning eller annat alternativ vid antagning till kommunens högstadieskolor. Som skäl till förslaget anges att elever med vårdnadshavare som valt att bosätta sig utanför stadskärnan endast har ett val till skola för sina högstadiebarn medan en familj som bor centralt kan välja och vraka med hjälp av närhetsprincipen. En effekt av detta blir enligt förslagsgivaren att friskolorna vinner elever.

Enligt skollagens grundläggande bestämmelser om skolplacering ska en elev i första hand placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om önskade placering skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola (9 kap. 15 § skollagen, 10 kap. 30 § skollagen (2010:800)). Formuleringen ”elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet” ger uttryck för det som i rättspraxis kallas närhetsprincipen.

Närhetsprincipen kan även sägas ha fått ett övergripande uttryck i 10 kap. 29 § första stycket skollagen om att varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för

eleverna. Här har Eskilstuna kommun vid skolplaceringar valt att utgå från ett system med upptagningsområden och anvisade skolor. Noteras kan även att bestämmelsen om rätt till skolskjuts i skollagen är knuten till att eleven går i den skola där kommunen skulle ha placerat eleven om något önskemål om placering inte framställts, dvs. förutsätter ett system med anvisade skolor (10 kap. 32 § andra stycket skollagen).

Närhetsprincipen vid skolplaceringar har utformats i rättspraxis. Högsta förvaltningsdomstolen, HFD, har uttalat att innebörden får antas vara beroende av de lokala förhållandena, varför det i första hand får anses ankomma på varje kommun att för sig bestämma vilka kriterier som ska gälla, med beaktande av faktorer som t.ex. elevernas ålder och avståndet mellan hemmet och olika tillgängliga skolor (HFD 2015 ref 50). HFD fastslog samtidigt att absolut närhet inte kan användas som urvalsmetod, dvs. att elever som bor närmast en viss skola inte enbart av detta skäl kan ges företräde framför andra sökande. Av detta kan utläsas att det är relativ närhet som gäller.

Eftersom de grundläggande bestämmelserna om skolplacering i skollagen ger uttryck för närhetsprincipen vore det lagstridigt av kommunen att bortse från denna princip vid skolplaceringar. Lottning eller något annat alternativ kan därför aldrig ersätta närhetsprincipen. Skolplaceringsbeslut som inte beaktat närhetsprincipen skulle upphävas av överklagandeinstanser, kommunens system för skolplaceringar ogiltigförklaras och Skolinspektionen rikta allvarlig kritik mot en kommun som satte närhetsprincipen ur spel i samband med skolvalet.

Mot bakgrund av detta föreslår barn- och utbildningsförvaltningen att barn- och utbildningsnämnden avslår medborgarförslaget om att slopa närhetsprincipen vid antagning till högstadieskolor.

BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

Ingrid Sköldmo
Förvaltningschef

Hans Ringström
Skolchef

Beslutet skickas till: Förslagställaren, Kommunfullmäktige